

Ξυλοναυπηγική: Από την παραδοσιακή τέχνη, στη βιώσιμη ανάπτυξη και την επαγγελματική αποκατάσταση

/ [Παιδεία και Πολιτισμός](#)

Με την παρουσία της υπουργού Πολιτισμού [Λίνας Μενδώνη](#) και του υπουργού Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Χρήστου Στυλιανίδη πραγματοποιήθηκε η εκδήλωση, που οργάνωσε η Διεύθυνση Νεώτερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του ΥΠΠΟ, στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη, για την παρουσίαση του προγράμματος σπουδών της νέας Εκπαιδευτικής Δομής [Ξυλοναυπηγικής](#).

Το πρόγραμμα Σπυδών θα λειτουργήσει στο Μουσείο Ναυπηγικών και Ναυτικών Τεχνών Αιγαίου, στη Σάμο, από την εκπαιδευτική χρονιά 2024-2025.

Στην ομιλία της, η Λίνα Μενδώνη σημείωσε ότι «πρόκειται για τέχνη, η οποία αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της **πολιτιστικής μας ταυτότητας** για χιλιάδες χρόνια. Η Ελλάδα σε δύο τομείς αναγνωρίζεται διεθνώς ως υπερδύναμη: Στον Πολιτισμό της και στη Ναυτιλία της. Η παραδοσιακή ξυλοναυπηγική τέχνη αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πολιτιστικής μας ταυτότητας.

Η εμφάνιση των ατμόπλοιων και των σιδερένιων πλοίων, τον 19ο αιώνα, περιόρισαν τον αριθμό των ξύλινων σκαριών, οπότε στον 20ο αι. τα ξυλοναυπηγεία μας παρήγαγαν, κυρίως, αλιευτικά σκάφη. Η εφαρμογή, όμως, του κανονισμού της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, για τη μείωση του αλιευτικού στόλου, τη δεκαετία του 1980, είχε ως αποτέλεσμα την καταστροφή για περισσότερα από 12.000 σκαριά, χωρίς καμία έγνοια για την τεράστια καταστροφή στη ναυτική πολιτιστική μας κληρονομιά.

Σήμερα, που η μείωση των κατασκευών και η επιδοτούμενη καταστροφή των αλιευτικών σκαφών συνεχίζεται, πρέπει να υπάρξουν μόνιμες, πολυετείς, θεσμικές δομές μαθητείας ή διδασκαλίας της τέχνης με προοπτική επαγγελματικής αποκατάστασης για όσους επιλέγουν να υπηρετήσουν την τέχνη αυτή. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα άλλων χωρών, που υποδεικνύουν ότι **η κατασκευή ξύλινων σκαφών που βασίζεται στην παραδοσιακή τεχνογνωσία μπορεί να αναδειχθεί ως μια σύγχρονη πρακτική, εντασσόμενη σε βιώσιμα επιχειρηματικά σχέδια, καθώς και σε σχέδια βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης.**

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη για τη νέα εκπαιδευτική δομή
ξυλοναυπηγικής τέχνης

Σήμερα, οι Έλληνες ξυλοναυπηγοί είναι φορείς τεχνογνωσίας και πρακτικών, πολλές από τις οποίες αποτελούν κρίκους μιας πανάρχαιας αλυσίδας. Η ξυλοναυπηγική, μια από τις μεγάλες τέχνες της νεότερης Ελλάδας, απαιτεί ιδιαίτερες γνώσεις και μακρά μαθητεία. Ωστόσο, η αναγκαία μαθητεία εξασφαλίζεται για τους νέους, μόνον μέσα από την εμπειρική διδασκαλία, δίπλα στους παλιότερους. Πρωταρχικός μας στόχος για την **αξιοποίηση της ξυλοναυπηγικής κληρονομιάς** είναι η εκμάθηση της τέχνης από νέους που θα ενδιαφερθούν και θα πιστέψουν στην αξία της διαιώνισής της. Ωστόσο, για να γίνει αυτό, πρέπει πρωτίστως να αποκατασταθεί η οικονομική και κοινωνική καταξίωση του κλάδου της ξυλοναυπηγικής. Το Υπουργείο Πολιτισμού, από το 2021, επιχορηγεί το Πανεπιστήμιο Αιγαίου -μέσω Προγραμματικής Σύμβασης Πολιτισμικής Ανάπτυξης- ερευνητικό πρόγραμμα για την πιλοτική λειτουργία της νέας πρότυπης και πιστοποιημένης εκπαιδευτικής δομής μαθητείας, διετούς διάρκειας, η οποία θα λειτουργήσει στο **Μουσείο Ναυπηγικών και Ναυτικών Τεχνών Αιγαίου στη Σάμο»**

Ο Υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Χρήστος Στυλιανίδης, η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη και ο Δήμαρχος Πειραιά Γιάννης Μώραλης

Ο Χρήστος Στυλιανίδης, αφού ευχαρίστησε τη Λίνα Μενδώνη για την προσφορά της και τη συνεργασία τους, τόνισε ότι «η διάσωση των παραδοσιακών σκαφών είναι συνυφασμένη με την διάσωση της ίδιας της ναυπηγικής τέχνης κι αυτά θα περισώσουν τα καρνάγια και τους ταρσανάδες.

Διότι ο παραδοσιακός караβομαραγκός θα συντηρήσει και θα επισκευάσει τα υπάρχοντα παραδοσιακά σκάφη, θα ναυπηγήσει νέα και θα μεταλαμπαδεύσει την τέχνη του στους επόμενους. Το ξύλινο σκάφος πρέπει να παραμείνει ζωντανό. Είτε ως αλιευτικό, είτε ως τουριστικό, είτε ως εμπορικό. Και η εργασία του караβομαραγκακού πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ζωντανή τέχνη. Και όχι ως τέχνη που διδάσκεται σε κάποια «ελίτ» εργαστήρια για το πώς, για παράδειγμα, έφτιαχναν οι προγόνι μας παραδοσιακές στολές και φουστανέλες». Στη συνέχεια,

ο Υπουργός τόνισε τις ενέργειες του Υπουργείου για την προστασία του ξύλινου σκάφους και περιέγραψε τους επόμενους στόχους του: «Εστιάζουμε σε δύο σημαντικές ενέργειες: Πρώτον, στην καταγραφή των παραδοσιακών ναυπηγικών γραμμών και της παραδοσιακής ιστιοφορίας. Και δεύτερον, στη δημιουργία Σχολής Καραβομαραγκών».

Η Υπουργός Πολιτισμού Λίνα Μενδώνη και ο Υπουργός Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής Χρήστος Στυλιανίδης βλέποντας τις σπάνιες εκδόσεις στη βιβλιοθήκη Καίτης Λασκαρίδη

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα του Υπουργείου Πολιτισμού, ύψους 210.000 ευρώ, επιχορηγείται ήδη από το 2021 από το Υπουργείο, με πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Υλοποιείται βάσει προγραμματικής σύμβασης που έχει υπογραφεί μεταξύ της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς (ΔΙΝΕΠΟΚ) και του Ειδικού Λογαριασμού Κονδυλίων Έρευνας (ΕΛΚΕ) του Πανεπιστημίου Αιγαίου και πραγματοποιείται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Σχολή Θετικών

Επιστημών, Τμήμα Μαθηματικών).

Στόχος του έργου είναι η συμβολή στη διαφύλαξη της ξυλοναυπηγικής τέχνης, με την πιλοτική λειτουργία μιας πρότυπης και πιστοποιημένης εκπαιδευτικής δομής μαθητείας, που θα λειτουργήσει στο Μουσείο Ναυπηγικών και Ναυτικών Τεχνών Αιγαίου, στη Σάμο. Το Κέντρο Δια Βίου Μάθησης (ΚΕΔΙΒΙΜ) του Παν/μίου Αιγαίου θα αναλάβει τα ζητήματα οργάνωσης της λειτουργίας της δομής και πιστοποίησης των αποφοίτων της. Το πρόγραμμα σπουδών θα είναι διετούς διάρκειας και ακολουθείται από ένα έτος μαθητείας, σε καρνάγια και σε προσφορά εργασίας στο Μουσείο, ιδίως στη συντήρηση των σκαριών που εκτίθενται.

Φορέας διαχείρισης του Μουσείου στους χώρους του οποίου θα δημιουργηθεί η εκπαιδευτική δομή είναι ο Δήμος Ανατολικής Σάμου.

Στην εκδήλωση παρουσιάστηκαν και τα τέσσερα εποπτικά εγχειρίδια που ετοιμάστηκαν για χρήση από καθηγητές και σπουδαστές. Σε αυτά καταγράφονται και αναλύονται οι εκπαιδευτικές ανάγκες στον κλάδο της ξυλοναυπηγικής και η συγκέντρωση της σχετικής βιβλιογραφίας, τα συγκριτικά στοιχεία για τις σχολές ξυλοναυπηγικής διεθνώς και οι προτάσεις ανάπτυξης της αντίστοιχης ελληνικής εκπαιδευτικής δομής, το αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών και η αναφορά στους τομείς διαφύλαξης και ανάδειξης της παραδοσιακής ξυλοναυπηγικής και η αναλυτική περιγραφή βασικών προτεινόμενων μαθημάτων με τη μορφή e-book και ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού. Τα εγχειρίδια εκπονήθηκαν από ομάδα ειδικών εμπειρογνομόνων στην ξυλοναυπηγική, με τη συνεργασία του καθηγητή του Τμήματος Μαθηματικών του Πανεπιστημίου Αιγαίου Ανδρέα Παπασαλούρου και 20 εμπειρικών καραβομαραγκών και τριών ξυλοναυπηγών.

Στην εκδήλωση οι σχετικές εισηγήσεις έγιναν από τη Σταυρούλα Φωτοπούλου, Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Νεότερης Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού, τον Ανδρέα Παπασαλούρο, Αν. Καθηγητή Πανεπιστημίου Αιγαίου, τον Κώστα Δαμιανίδη, Διδάκτορα ΕΜΠ, Εμπειρογνώμονα Ξυλοναυπηγικής, και τον Βασίλη Βασιλειάδη, Ναυπηγό – Μηχανολόγο Μηχανικό, Πρόεδρο του Πανελλήνιου Συλλόγου Καρνάγιων – Ναυπηγείων.